

c. ministerskega ukaza z dne 19. januarja 1853, št. 10 drž. zak. Po teh zakonovih določilih morajo cesarska oblastva in občine s svojim statutom politično upravo oskrbovati pod vodstvom deželnega predsednika; vsa politična oblastva so torej podrejena namestništvu, katero ima pravico, tem političnim oblastvom, uradom in organom v določenem področji in pri izvrševanju višjih ukazov dajati pojasnila in naročila. Občine s svojim statutom so torej kot politična oblastva prav tako podložne višjim političnim oblastvom, kakor cesarska politična oblastva prve stopnje.

Omenjeni ministerski odlok, proti kateremu gre pritožba, je za Celovško mestno občino kakor ukaz višjega političnega oblastva do nižjega oblastva. Da bi se pa nižja oblastva pritoževala zoper višja, to ne gre, ker imajo višja oblastva pravico nadzorovanja nad nižjimi, in sploh bi bila potem nemožna vsaka redna uprava. Torej tudi Celovška mestna občina kot politično oblastvo prve stopnje nima pravice do take pritožbe. Če bi prav to oskrbovanje politične uprave občini prizadelo kake troške, vender to le izhaja iz dolžnostij, ki jih je občina prevzela kot politično oblastvo prve stopnje, in ker občina teh dolžnostij tudi ne zanika, nima pravice, da bi svojo pritožbo upirala na to posledico. Zato je bilo predloženo pritožbo, ne da bi se stvar sama preiskovala, odbiti kot nedopustno po § 2. in 21. zak. z 22. oktobra 1875, št. 36 drž. zak. ex 1876.

Tretja glavna skupščina mednarodnega združenja kriminalistov

je bila od 25. do 27. avgusta t. l. v Kristijaniji. Otvoril jo je sedanji norveški pravosodni minister. Predsednikom jej je bil izvoljen bivši minister Birch-Reichenwald, podpredsedniki: dr. Ueppström iz Stockholma, tajni justični svetnik Seuffert iz Bonna in prof. dr. Zucker iz Prage. Sicer bili so zbrani prvi kriminalisti vseh narodov.

Prvo vprašanje je bilo, kako je z denarno kaznijo v zistemu kaznij. Tu je nasvetoval prof. Liszt iz Halle, naj bi se odobrila naslednja načela: I. Zakonodavstvu in pravosodju se priporoča, da naj se bistveno več uporablja denarne kazni, seveda mora biti

ta primerno smotru uravnana. II. Denarno kazen je v posameznem slučaju odmeriti glede na imovinske razmere obsojenčeve; za podlogo temu je jemati letni davek, odnosno dnevno mezdo obsojenčevo. III. Dopusčati je delno poplačevanje te kazni, posilno iztirjanje njeno bodi bolj preprosto in odločniše — tako se bode bolj gotovo plačevala denarna kazen. IV. Če se kazen denarno res ne dá iztirjati, potem je ni premeniti v kazen na svobodi, nego obsojenec, kateri ne more plačati, naj denarno kazen odsluži z delom, v katero naj se prisili, če treba, z zaporom. V. Načelo pogojne obsodbe je na denarne kazni uporabljati kot jamstvo mirú.

Prof. Hagerup iz Kristijanije je razložil, kakó je s temi načeli v norveških in švedskih zakonih ter razodel nazore, ki se niso povse ujemali z izvajanji Lisztovimi. — Prof. Zucker je naglašal, da denarna kazen zasluži širše uporabe v zakonih in v praksi, nego je ima sedaj, to da zahteva socijalni duh naše dobe; svari pa, da bi se po Lisztovem denarna kazen uporabljala brez izjeme pri vseh kazenskih rečeh najnižje vrste; potem ne sme biti tako, da bi si imovit človek lahko vedno dovoljeval nekatera kazniva dejanja, samo če plača razmerno malostno vsoto, nego, če bi se ponavljalo takšno, pod denarno kaznijo prepovedano dejanje, n. pr. hitra vožnja, hitra ježa itd., onda bi bilo spoznati na kazen na svobodi in zategadelj morala bi veljati določba za preminjanje kazni glede vseh takšnih deliktov; zlasti bodi denarna kazen primerna imovini obsojenčevi, prenizke so kazni v modernih zakonih za važne delikte, navadni maksimum 500 – 1000 gld. ne pomeni za imovitega človeka nikake izgube, ne prizadene mu nikakega zlá, torej ni kaznovan; delno poplačevanje denarne kazni je priporočati brezpogojno, ker ubožec in celo delavec in nižji obrtnik sploh ne more takoj plačati po 10—20 gld. kazni, a krivično bi bilo, če bi se mu zategadelj premenila ta kazen v kazen na svobodi, če bi se mu odtegnila svoboda in osebna čast, pač pa naj mu je dopuščeno delno poplačevanje in tu mu bode vsako delno plačilo občutna pokora, katera se obsojencu za vse čase utisne v spomin ter ga obvaruje, da ne ponovi dejanja; prav tako je priporočila vredno, če se na denarno kazen uporablja pogojna obsodba, ki je v Belgiji in na Angleškem pokazala tako lepe uspehe. — Nazorom prof. Zuckra so pritrjevali v svojih govorih Ueppström, van Hamel iz Amsterdama in sodnik dr. A schrott iz Berlina; le-tá je zlasti za dobroto pogojne

obsodbe pripovedoval iz svoje prakse naslednji živi slučaj: V Berolinu, v njegovem sodnem okraji je osem žensk jemalo polena majhne vrednosti, katera je Berolinska družba za pocestno železnico puščala na cesti; preiskava je pokazala, da so vse ženske dobrega zadržanja, da so celo na najboljšem imenu v dotičnem okraji zaradi svoje pridnosti, delavnosti in varčnosti, a da jih je le najhujše uboštvo pripravilo pobirati polena, da bi si mogle v prehudi zimi jedenkrat zakuriti; sodniku, dr. Aschrottu samemu, so se nesrečnice globoko smilile, prosile so ga milo, naj jim ne dá nečastne kazni na svobodi, toda on je moral po trdih besedah zakona obsoditi jih na nekaj dnij ječe; ko je razsodba zadobila pravno moč, ko so obsojenke morale nastopiti svojo kazen, tedaj se je v dotičnem delu mesta vzbudila vihar na nevolja in morale so stopiti na noge pomnožene straže, da je bilo sploh moči zvršiti kazen; dogodek ta je imel politične posledice: ko je bila potem državnozborna volitev, volil je ta del mesta poslancem — socijalnega demokrata; tu bi bila prava dobrota, če bi se uporabila pogojna obsodba, dobrota za krive in za pravosodje, toda nemški pravniki so se upirali temu institutu, ker so ga vsprejele Anglija in Belgija, ter pred kratkim tudi Francija z zakonom z dne 27. marcija 1891, katere ga uporabljajo z mnogim uspehom.

Nasvete prof. Liszta je zbor naposled z nekaterimi modifikacijami odobril soglasno.

Drugo vprašanje se je nanašalo na stališče, katero imej, kdor je oškodovan po kaznivem činu.

Prof. Prins iz Bruselja je opozarjal na slabe strani, katero ima kazensko postopanje po francoskem in belgijskem zakonu za oškodovanca; pozna ga »code pénal« kot civilno stranko, katera si mora privzeti odvetnika in utrpeti denar, da po mnogih formalitetah pride do odškodninske razsodbe, katere pa ne more zvršiti, ker je obsojenec preubog ali ker je poprej odstranil svojo imovino; časih pa oškodovanca lahko obsodijo celo v povračilo pravnih stroškov; temu je pripisovati, da oškodovanci rajši kaznivi čin na sebi trpe in ga ne ovadijo sodišču; kazni vredni storilec je v uječi dobro spravljen in zapusti jo s prihranjenim zaslužkom, oškodovanec pa, katerega je kaznivo dejanje znabiti pripravilo ob vse, ta ostane siromak vse svoje žive dni. Da bodi v tem pogledu bolje, nasvetoval je Prins:

V večjih kazenskih rečeh zastopaj državno pravdníštvo ofíci-
jozno interese oškodovančeve, v manjših rečeh pa, kjer škoda ne
presega 50 francs, preganjaj se storilec le na predlog oškodovanca,
da bode tako storilec škodo radovoljno povrníl.

Državni pravozastopnik Petr iz Kristijanije je razložil nor-
veške zakone glede na to vprašanje, pripoznal zlo, a pobíjal je na-
svetovano pomoč. Seuffert je govoril, kako je z »nebenklage« v
nemški kazenski pravdi, upíral se je pa, da naj bi se pomnožili
takozvani predlagalni delíkti, kateri se v Nemčiji niso obnesli na
nobeno stran. Prof. Zucker je obsežno govoril k temu predmetu :
Kazensko pravo se je razvílo iz privatne oškodé, a preveč se je
odstranilo s tega temelja in mora se mu zopet približati; ker ima
oškodovanec v kazenski pravdi le trud, sitnosti in novih stroškov,
zato sodíšča ne zvedo vseh kaznivih dejanj in je zaradi tega tudi
kriminalna statistika nepopolna; to torej ni prav in za oškodovanca
je slabo; zanj jako praktično skrbi avstrijsko postopanje kot
za »zasebnega udeleženca« in v tem pogledu je avstrijska kazenska
pravda prva med vsemi ostalimi kazenskimi pravdami evropskih
deželá; Prinsovi nasveti bi, uresničeni, rodili mnogo zla, a ne bi
služili svojim namenom; v materijalnem pogledu naj bi vse, kar si
kaznjenec z delom prísłuži, šlo najprvo oškodovancu za odškodnino,
kajti država sega na ta zasluček neopravičena zlasti tedaj, kedar
se kazenski stroški dobe od obsojenca na drugi način, in tedaj ima
država celo dobiček od obsojenčevega dela, oškodovanec pa more-
biti živi v revščini; če si oškodovanec láhko ukoristi kavcijo, katera
se položi državi in propade zaradi ubega obdolženčevega, potem je
tudi prav, če se mu pripozna obsojenčeva mezdá in država naj se
zadovolji z ostankom, če ga je kaj; vender pa naj bi to malo, kar
si obsojenec več zasluži in kar znaša po 2 do 3 krajcarje na dan,
ímel kaznjenec sam, ker ga to vzpodbuja na delo, varuje nevarnostij,
ko zopet zadobi svobodo, in ker bi se maščeval láhko nad oško-
dovancem, ako bi temu v prid vzeli mu do zadnjega ves zasluček.

Pri glasovanji o tem se je odobrilo načelo, da se je več ozírali
na interese oškodovančeve; ostala vprašanja, katera sta sprožila
Prins in Zucker, reši naj skupščina drugo leto.

Tretje vprašanje, katero je pretresala skupščina, veljalo je
takozvanim nepoboljšljívim hudodelcem, pri katerih ka-

znivih dejanjih nastopa nepoboljšljivost in kako je ravnati s to vrsto hudodelcev.

Poročal je o tem najprvo prof. van Hamel iz Amsterdama na podlogi statističnih podatkov, dokazujoč, da se najbolj pogostem ponavljajo nekateri delikti, n. pr. zlasti tatvina, goljufija, iznevera po vseh evropskih deželah jednako; zahteval je zaradi tega, da je tatú-, goljufa-ponovitelja še mnogo hujše kaznovati, nego li do sedaj, češ, da človekoljubivi duh naše dobe ne sme veljati za to vrsto grešnikov. Poročal je nadalje o tem v istem smislu švedski delegat dr. Ueppström.

Skupščina je odobrila te nazore ter sklenila poprositi evropskih vlad, naj popolnijo statistične podatke o nepoboljšljivih hudodelcih. —

Seje kongresa, ki se je baval s temi vprašanji, trajale so po 7 ur na dan. Prihodnja skupščina bode leta 1893 v Amsterdamu ali pa se zaradi ameriških članov združenja odbere New-York ali Chicago.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 9. br. za september mesec naslednje razprave: Uredjenje vrednote (valute). IV. — Zakon „lynch“ u Americi in medjunarodno pravo. Priobč. D. Politeo. — Priziv proti osudi odrešujućoj u prekršajih §§ 421. i 427. kp. Od St. Popovića. — Zakon od 7. ramazana 1274 (1858) o zemljištvom posjedu. Od Lj pl. F.

Viestnik kr. statističkoga ureda u Zagrebu. Knjiga I. Zvezak I. Nakladom kr. statističkoga ureda. Zagreb, 1891.

To je nov strokovni časopis hrvatski, katerega je te dni izšel I. zvezek. V programu ima prinašati v vsakem zvezku razprave o važnejših rezultatih statističnih izvidov, katere podajajo razna osrednja oblastva upravna ali pa sama službena statistika; vsprejemal bode tudi sestavke o statistični teoriji in statistični metodologiji (tehnik) in prinašal, če bode kazalo, tudi tuja dela v prevodih ali manjših posnetkih. Poleg tega bodo v vsakem zvezku službeni statistični izkazi v obliki tabelarni ter popis knjig in časopisov iz knjižnice statističnega urada. Prvi zvezek I. knjige, ki bode obsegala 10—15 pol, prinaša iz peresa predstojnika stat. uradu M. Zoričića: „Predbježni rezultat popisa žiteljstva god. 1890 u kralj. Hrvatskoj i Slavoniji“; „Nekoji važniji rezultati popisa žiteljstva g. 1890 u glavnom gradu